

Władysław Grabski

Malina Łęговиak, Nikola Sobiczewska

Działalność polityczna

Polski polityk narodowej demokracji, ekonomista i historyk, minister skarbu oraz dwukrotny premier II Rzeczypospolitej, autor reformy walutowej. Był członkiem Ligi Narodowej od 1905. W 1905 został na krótko uwięziony przez władze rosyjskie, które w ten sposób chciały go ukarać za pracę społeczną wśród chłopstwa. W tym samym roku rozpoczął karierę polityczną – został wybrany w wyborach na posła do rosyjskiej Dumy. W tym czasie jako główny cel swej działalności politycznej obrał sobie poprawę położenia ludności chłopskiej.

Działał potem w Centralnym Towarzystwie Rolniczym, którego wiceprezesem został w 1914. Ta organizacja społeczno-gospodarcza utworzona za zgodą władz rosyjskich, z inicjatywy Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego i Stronnictwa Polityki Realnej, skupiała działaczy Centralnego Towarzystwa Rolniczego, Towarzystwa Przemysłowców Guberni Królestwa Polskiego, Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego oraz Towarzystwa Popierania Przemysłu i Handlu. Miała ona reprezentować kręgi gospodarcze i polityczne Królestwa Polskiego.

https://pbs.twimg.com/media/DW_AyyIWkAAAb_k6.jpg

Gdzie się uczył?

Uczył się w V Gimnazjum Filologicznym w Warszawie. Natomiast studiował w Paryżu w Szkole Nauk Politycznych, w tym samym czasie studiując historię i ekonomię na Sorbonie.

Podczas I wojny światowej

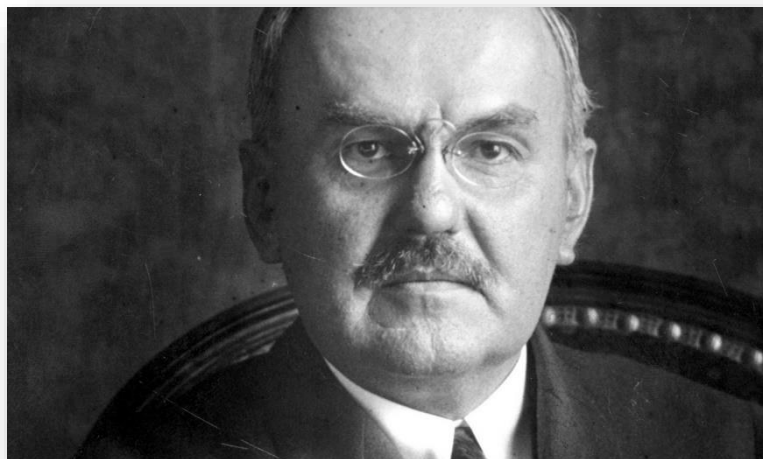
Po wybuchu I wojny światowej w listopadzie 1914 Władysław Grabski wszedł w skład Komitetu Narodowego Polskiego, opowiadającego się za orientacją prorosyjską. W reakcji na rosyjską odezwę do Polaków z sierpnia 1914, w specjalnej depeszy do wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza Romanowa wyraził głębokie wzruszenie orędziem.

W wyniku działań wojennych i zajęcia Kongresówki przez wojska niemieckie, zmuszony został do wyjazdu do Rosji. W Piotrogradzie z jego inicjatywy 24 sierpnia 1915 powstał Centralny Komitet Obywatelski Królestwa Polskiego w Rosji, na którego czele stanął sam Grabski (kierował działalnością Komitetu w latach 1915–1918). Celem organizacji była m.in. pomoc polskim jeńcom i wygnańcom oraz reprezentowanie interesów Polaków w Rosji.

W czerwcu 1915 Władysław Grabski brał udział w pracach komisji polsko-rosyjskiej, dotyczących rozszerzenia uprawnień Królestwa Polskiego. Jej działalność została jednak zawieszona w sierpniu 1915[18]. Jako prezes Centralnego Komitetu Obywatelskiego stworzył biuro zajmujące się gromadzeniem materiałów dotyczących przyszłej odbudowy niepodległości Polski, w szczególności polityki gospodarczej i stosunków z Rosją. Wynikiem tej pracy było opublikowanie przez biuro Materiałów i studiów w sprawie odbudowy państwa polskiego. W 1917 ukazała się broszura autorstwa Grabskiego pt. Podstawy siły wewnętrznej państwa polskiego – wskazywał w niej konieczność działania wszystkich warstw społecznych na rzecz niepodległości Polski. Wskazywał

tam również na to, że odrodzone państwo musi dbać o dobrobyt materialny i rozwój kulturalny ludności.

Po wybuchu rewolucji lutowej, Grabski wszedł w skład powstałej 28 marca 1917 Komisji Likwidacyjnej do spraw Królestwa Polskiego. Podmiot ten miał pracować nad uregulowaniem wzajemnych stosunków polsko-rosyjskich. W październiku 1917 polityk zrezygnował z prac w Komisji, wraz z innymi przedstawicielami narodowej demokracji i realistów. Powodem tego posunięcia był brak możliwości zrealizowania zgłaszanych przez polską stronę postulatów.

<https://i.gremicdn.pl/image/free/f49d9b48f386854cc8505ec9ab7b2351/?t=resize:fill:1200:716,enlarge:1>

Poza polityką

Po złożeniu rezygnacji, Władysław Grabski wycofał się z życia politycznego. Pomimo tego prezydent Wojciechowski w maju 1926 chciał zaproponować mu powierzenie misji utworzenia rządu. Pomysłowi temu sprzeciwił się jednak Józef Piłsudski.

Wiosną 1926 Grabski w broszurze pt. *Jak zażegnać największe niebezpieczeństwo* postulował polityczne „zawieszenie broni”, które jego zdaniem miało doprowadzić do rozwiązania ostrych konfliktów społecznych i kryzysu politycznego. Proponował rozwiązanie parlamentu na 2 lata, utworzenie 22–24-osobowej Rady Ustawodawczej, wejście do rządu liderów skłóconych grup politycznych (Józef Piłsudski, Roman Dmowski, Wincenty Witos) oraz hipoteczne zabezpieczenie podatku majątkowego. Propozycje te nie doczekały się realizacji. W 1926 wydał zbiór swych artykułów pt. *O własnych siłach*, w którym zawarł swą opinię odnośnie do finansów państwa polskiego. Rok później polityk napisał książkę *Dwa lata pracy w u podstaw państwowości naszej (1924–1925)*. W pozycji opisał swą działalność na stanowisku szefa rządu oraz przeprowadzone reformy.

Praca na SSGW i dalsze sukcesy

Dalsze lata życia Władysława Grabskiego to poświęcenie się pracy naukowej na SGGW w Warszawie. Na uczelni tej utworzył zakład Polityki Ekonomicznej na Wydziale Leśnym. Zorganizował również Sekcję Agronomii Społecznej. W okresie od 1926 do 1928 był rektorem SGGW, a w latach 1928–1929 jej prorektorem. Był członkiem i kierował wieloma towarzystwami naukowymi, prezesem Towarzystwa Ekonomistów i Statystyków Polskich (w latach 1928–1934, w okresie 1934–1938 był honorowym prezesem tej organizacji). W 1930 ukazała się kolejna książka

Grabskiego pt. *Wieś i folwark. Drobne i duże gospodarstwa rolne ze stanowiska ekonomicznego*, w której opisywał zalety polskich gospodarstw wiejskich. W 1935 opublikował książkę pt. *Idea Polski*. Pozycja poświęcona była postaci Józefa Piłsudskiego oraz polityce poszczególnych grup i stronnictw. W tym samym roku opublikował także *Historię wsi w Polsce*, składającą się z zapisu cyklu wykładów Grabskiego, wygłoszonych na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1921–1922 i na SGGW. Książka zawierała opis rozwoju agrarnego na ziemiach polskich w porównaniu z sytuacją w Europie Zachodniej. Podczas kryzysu trwającego w latach 1929–1935 Władysław Grabski wielokrotnie wypowiadał się na temat bieżącej sytuacji gospodarczej.

Organizacje do których należał

W 1936 z inicjatywy Grabskiego Rada Wydziału Rolniczego SGGW podjęła decyzję o utworzeniu Instytutu Socjologii Wsi, który wydawał *Roczniki Socjologii Wsi*. Pod koniec życia polityk był aktywnym członkiem wielu organizacji: komitetu redakcyjnego *Ekonomisty* i *Encyklopedii Nauk Politycznych* (odpowiadał za dział dotyczący polityki agrarnej), Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Instytutu Społecznego, Towarzystwa Badania Zagadnień Międzynarodowych oraz Czechosłowackiej Akademii Rolniczej w Pradze. Był prezesem rady nadzorczej Państwowego Instytut Wsi, prezesem rady naukowej Państwowego Instytutu Kultury Wsi, pierwszym polskim członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Statystyków, prezesem Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych. Brał także udział w pracach rady naukowej Międzynarodowego Instytutu Rolniczego w Rzymie. Był autorem około 150 prac, poruszających zagadnienia ze sfery ekonomii, bankowości, nauk politycznych, agronomii społecznej, historii i socjologii wsi.

Rodzina

Władysław Grabski miał brata i dwie siostry: Stanisław (1871–1949) był politykiem, siostra Zofia Kirkor-Kiedroniowa (1872–1952) działaczką społeczną (jej drugi mąż – Józef Kiedroń był politykiem okresu II RP), a siostra Halina Brzezińska – żoną krakowskiego profesora Józefa Brzezińskiego.

W 1902 ożenił się z Katarzyną Lewandowską (ur. 25 listopada 1879, zm. 9 marca 1946), przybraną córką Stanisława Lewandowskiego i Antoniny z Konowalskich. Związek ten był mezaliansem (Katarzyna Lewandowska pracowała u matki Grabskiego jako lektorka) i został zawarty wbrew opinii rodziny polityka. Dwóch synów polityka było dziećmi nieślubnymi – na znak protestu wobec takiej sytuacji, matka Grabskiego opuściła Borów wiosną 1903 i zamieszkała u swej najmłodszej córki Haliny Brzezińskiej w Krakowie. Później przeniosła się do Prądnika Czerwonego na przedmieściach Krakowa. Władysław Grabski pogodził się z matką dopiero tuż przed wybuchem I wojny światowej.

Synowie Władysława Grabskiego :

- Wacława (ur. 10 października 1900, zm. 16 kwietnia 1916),
- Władysława Jana (ur. 21 października 1901, zm. 3 listopada 1970; był on ojcem Macieja Władysława Grabskiego i dziadkiem Małgorzaty Kidawy-Błońskiej),

- Zdzisława (ur. 7 lipca 1905, zm. 20 stycznia 1973), był on ojcem Elżbiety Grabskiej-Wallis.
- Andrzeja Kazimierza (ur. 15 maja 1908, zm. 18 maja 1965; był on ojcem Andrzeja Feliksa Grabskiego).

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f2/Grabski_rektor_SGGW2.jpg

Śmierć Władysława

Większość członków rodziny Grabskich pochowana jest na warszawskich Powązkach. Władysław Grabski zmarł na raka jamy brzusznej w nocy 1 marca 1938 w Warszawie. Żałobną mszę celebrował kardynał Aleksander Kakowski w katedrze św. Jana. Pochowano go 4 marca w rodzinnym grobowcu na Powązkach (kwatera 89-3/4-30/31)

Źródła:

[Władysław Grabski – Wikipedia, wolna encyklopedia](#)

[Władysław Grabski | Historia Wiki | Fandom](#)

[Reforma walutowa Władysława Grabskiego – Wikipedia, wolna encyklopedia](#)